

Asia: Maakuntajohtajien hallitusohjelmataavoitteiden päivitys 11.4.2019

Tulevan hallituskauden päätavoitteita¹ ovat erityisesti

- osaavan työvoiman saatavuus
- työllisyysasteen kohottaminen 75%:iin luomalla uusia työpaikkoja, mikä edellyttää talouskasvua luovien investointien toteutumista kautta maan
- kasvua tukeva ympäristö- ja ilmastopolitiikka ja ilmaston muutoksen hillintä
- innovaatiopolitiikka, digitalisaatio ja näihin liittyvien resurssien varmistaminen
- alueiden saavutettavuus sekä
- sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen.

Työllisyysasteen nostamisessa on maakunnissa, kaupunkiseuduilla ja kunnissa tehtävä elinvoimatyö keskeisessä roolissa. Ilmaston muutoksen hallinnan mahdollisuudet ja keinot vaihtelevat huomattavasti alueittain.

Tavoitteiden läpivieminen on talousnäkymien ja demografisen kehityksen näkökulmasta aiempaa haastavampaa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimivaa monitasohallintoa. Tämä tarkoittaa eri hallinnontasojen - EU:n, valtion, maakuntien ja kuntien - toimenpiteiden yhdensuuntaisuutta ja horisontaalista yhteensovittamista.

Maakuntien liitot aluekehittämisviranomaisina luovat alueellista tilannekuvaa, vahvistavat alueellisesti eri toimijoiden yhteistä kehittämistähtoa sekä rakentavat alueellisiin tarpeisiin perustuvia vaikuttavia ratkaisuja. Alueelliset toimenpiteet luovat edellytyksiä elinvoimalle sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnille, millä vaikutetaan myös korjaavien sote- ja työllisyyspalveluiden tarpeeseen.

Maakuntajohtajien mielestä Suomen aluetason hallinnon hajanaisuus vaikeuttaa tuloksellista alueiden kehittämisen toimeenpanoa, minkä vuoksi esitämme tulevaan hallitusohjelmaan seuraavia toimenpiteitä asian korjaamiseksi:

1. Aluelähtöisen kehittämisen toimenpiteiden ja resurssien kohdentaminen vaatii paikallistuntemusta ja kiinnittymistä alueiden omiin tavoitteisiin. Maakuntien aluekehitystyön resursseja ja organisointia tulee vahvistaa turvaamalla valtion rahoituksessa riittävät kansalliset ja EU-pohjaiset alue-, yritys-, innovaatio-, työvoima-, osaamis-, maaseutu- ja kaupunkipoliittiset määrärahat sekä yhtenäistämällä näiden rahoitusinstrumenttien toimeenpanoa aluetasolla. Rakennerahasto- ja muiden EU-ohjelmien välittäviksi viranomaisiksi tulee määritellä 18 maakunnan liittoa, jotka yhteistyössä ELY-keskusten kanssa tekevät ohjelmarahoitukseen perustuvat rahoituspäätökset. Rakennerahasto- ja aluekehityslainsäädäntöä koskeva uudistus on tältä osin välttämätön.

¹ Näistä maakuntajohtajien hallitusohjelmataavoitteista on liitteenä joulukuussa 2018 hyväksytty kannanotto. Tällä kannanotolla päivitetään aluehallintoa, aluekehittämistä ja –suunnittelua koskevat hallitusohjelmataavoitteet.

2. Aluekehityslainsäädäntöä uudistettaessa tulee valtioneuvoston ja maakuntien välinen pysyvä vuorovaikutus (aluekehityskeskustelut) ottaa käyttöön ilmiöpohjaisen ja poikkihallinnollisen (ratkaisukeskeisen) toimintamallin vahvistamiseksi. Toimintamalli tulee ottaa käyttöön jo nykyisen lainsäädännön aikana hyödyntäen päättyneen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelussa n yhteydessä kehitettyä käytäntöä.
3. Aluekehityslainsäädännön toimialaa tulee laajentaa poikkihallinnolliseksi ja maakunnan liittojen suunnittelutehtävää laajentaa (maakuntasuunnitelman, maakuntakaavan, maakuntaohjelman, aluekehitysohjelmien ja maakunnallisten liikennejärjestelmäsuunnitelmien lisäksi) koskemaan alueellisia ilmasto- ja ympäristöstrategioita, joissa tulee poikkihallinnollisesti yhteen sovittaa ilmastoon ja ympäristön tilaan vaikuttavia kehittämis-, suojelu- ja muita toimenpiteitä.
4. Alueiden käytön suunnittelussa tulee säilyttää maakuntakaavan ohjausvaikutus ja nykymuotoinen oikeusvaikutteisuus maankäyttö- ja rakennuslakia uudistettaessa.
5. Päättyneen maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelutyön tuloksia tulee hyödyntää mahdollisimman laajasti tulevalla hallituskaudella; erityisen tärkeää on ylläpitää maakuntatasolla maakuntien liittojen, ELY-keskusten (ml TE-toimistot) ja kuntien yhteistyötä aluekehittämistä koskevien ohjelmien valmistelun, toimeenpanon ja seurannan sekä kehityksen ennakoinnin osalta.
6. Valtion hallintoon ei tule tehdä sektorikohtaisia erillISRatkaisuja, jotka heikentävät alueellista toiminta- ja päätösvaltaa
7. Valtion, maakuntien liittojen ja kuntien sekä yksityisten toimijoiden välisiä yhteistyökokeiluja tulee mahdollistaa ja edistää vapaaehtoisuuden pohjalta ja selvittää niille myös uusia rahoitusmalleja.

maakuntajohtaja Matti Viialainen, Etelä-Karjalan liitto
vs. maakuntajohtaja Antti Saartenoja, Etelä-Pohjanmaan liitto
maakuntajohtaja Pentti Mäkinen, Etelä-Savon liitto
maakuntajohtaja Anna-Mari Ahonen, Hämeen liitto
maakuntajohtaja Pentti Malinen, Kainuun liitto
maakuntajohtaja Jyrki Kaiponen, Keski-Pohjanmaan liitto
maakuntajohtaja Tapani Mattila, Keski-Suomen liitto
maakuntajohtaja Jaakko Mikkola, Kymenlaakson liitto
maakuntajohtaja Mika Riipi, Lapin liitto
maakuntajohtaja Esa Halme, Pirkanmaan liitto
maakuntajohtaja Kaj Suomela, Pohjanmaan liitto
maakuntajohtaja Risto Poutiainen, Pohjois-Karjalan liitto
maakuntajohtaja Pauli Harju, Pohjois-Pohjanmaan liitto
maakuntajohtaja Marko Korhonen, Pohjois-Savon liitto

maakuntajohtaja Laura Leppänen, Päijät-Hämeen liitto
maakuntajohtaja Asko Aro-Heinilä, Satakuntaliitto
maakuntajohtaja Ossi Savolainen, Uudenmaan liitto
maakuntajohtaja Kari Häkämies, Varsinais-Suomen liitto